

УДК 342.92

В.О. ІВАНЦОВ, Харківський національний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ФІНАНСІВ

Ключові слова: адміністративна відповідальність, правопорушення в галузі фінансів

Реформування адміністративного права та законодавства потребує виявлення всіх недоліків чинного законодавства з метою якісного впровадження нових норм адміністративно-правового регулювання. Актуальним у цьому напрямку вбачається дослідження особливостей адміністративної відповідальності та проблем її реалізації в залежності від галузі суспільних відносин, яким завдається шкода при вчиненні правопорушення.

Адміністративна відповідальність за порушення законодавства в галузі фінансів, у свою чергу, є важливою складовою адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у зазначеній сфері [1, с.126, 129], зокрема, щодо з'ясування її поняття та дослідження проблем реалізації. Адже до сьогодення питання щодо розуміння адміністративної відповідальності є одним із найбільш суперечливих у адміністративно-правовій науці.

Загальні теоретичні та практичні положення, що стосуються адміністративної відповідальності та порядку її реалізації, відображено у працях: В.Б. Авер'янова, А.Б. Агапова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, Г.П. Бондаренка, А.С. Васильєва І.О. Галагана, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, М.М. Дорогих, М.І. Єропкина, В.Р. Кісіна, А.П. Ключніченка, Л.В. Ковалюк, Т.О. Коломієць, А.Т. Комзюка, В.К. Колпакова, Б.М. Лазарева, Д.М. Лук'янця, О.Є. Луньова, М.С.

Малеїна, О.І. Миколенка, А.Ф. Моти, Ю.С. Рябова, А.П. Шергіна, О.М. Якуби та інших науковців. Їх роботи стали підґрунтям для подальшого розвитку теорії адміністративної відповідальності та практики її застосування в правоохоронній діяльності.

На сьогоднішній день існує безліч дефініцій категорії «адміністративна відповідальність», що характеризують ті або інші властивості цього правового явища. Ми не будемо зупинятися на характеристиці відповідних ознак цієї категорії, а лише підтримаємо позиції провідних вчених-адміністративістів щодо визначених ними основних рис поняття «адміністративна відповідальність», а саме: суб'єктами адміністративної відповідальності можуть бути як фізичні так і юридичні особи [2, с.260, 270-271, 287; 3, с.292-297; 4, с.295-296]; адміністративна відповідальність є позасудовим видом відповідальності [5, с.8]; адміністративна відповідальність пов'язана з примусом, з негативними для правопорушника наслідками (обмеженнями) морального, матеріального та організаційного характеру [6, с.7-8]; свій вираз знаходить у застосуванні (реалізації) санкцій адміністративно-правових норм, різновидом яких являються заходи адміністративної відповідальності [7, с.16]; наступною ознакою є відсутність відносин службової підпорядкованості між суб'єктом, який вчинив проступок, і суб'єктом, який має право накладення адміністративних стягнень [8, с.120]; процедура застосування адміністративної відповідальності є більш простою і оперативною, ніж у кримінальному процесі [9, с.7]; адміністративна відповідальність урегульована нормами адміністративного права, які у своїй сукупності складають її нормативну основу [10, с.145].

Окремо зазначимо, що крім загальних особливостей, адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі фінансів характеризується певними специфічними рисами, до яких необхідно віднести:

– застосовується за вчинення правопорушень, що посягають на суспільні відносини в галузі фінансів, а саме суспільні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням централізованих та децентралізованих грошових фондів і зі створенням умов для здійснення контролю за формуванням, розподілом та використанням централізованих та децентралізованих грошових фондів. До адміністративних правопорушень в галузі фінансів належать протиправні діяння, що закріплені статтями: 163, 163-1, 163-2, 163-4, 163-5, 163-6, 163-8, 163-9, 163-11 164-1, 164-2, 164-12, 164-14, 165-1, 165-3, 165-4, 165-5, 166-6, 166-13 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [11, с.320];

– суб'єкт адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені КУпАП, характеризується спеціальним становищем [12, с.159]. Юридичні особи підлягають відповідальності шляхом застосування до них фінансових санкцій і також характеризуються спеціальним становищем. Так, фінансові санкції за правопорушення в галузі фінансів застосовуються до підприємств, установ, організацій, які є платниками податків, страхових внесків до пенсійного фонду та на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, емітентами цінних паперів, професійними учасниками фондового ринку тощо;

– основним заходом адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів, що застосовується до правопорушника, є штраф (як адміністративне стягнення, передбачене КУпАП, так і фінансова санкція). Отже наслідки застосування відповідних заходів містяться у обмеженнях переважно матеріального характеру;

– право на застосування заходів адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів мають не всі суб'єкти протидії правопорушенням в галузі фінансів [13, с.375-376], а лише ті з них, що наділені відповідними повноваженнями законом. До

суб'єктів протидії правопорушенням в галузі фінансів, що мають право застосовувати заходи адміністративної відповідальності, відносяться: суди (судді) (ст.221 КУпАП); органи державної податкової служби в Україні (далі – органи ДПС) (ст.234-2 КУпАП), органи контрольно-ревізійної служби в Україні (далі – органи КРС) (ст.234-1 КУпАП), органи пенсійного фонду (ст.244-2 КУпАП), органи фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (ст.244-9 КУпАП), органи фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (ст.244-10 КУпАП), органи фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (ст.244-11 КУпАП), Національний банк України (ст.234-3 КУпАП), органи спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг (ст.244-16 КУпАП), Державна комісія з цінних паперів (ст.244-17 КУпАП).

Уявляється, що з урахуванням загальних ознак адміністративної відповідальності, та особливостей адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів, її можна визначити як відповідальність, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку з застосуванням до фізичних та юридичних осіб, які характеризуються виключно спеціальним становищем, що вчинили адміністративні правопорушення в зазначеній сфері, особливих адміністративних санкцій – заходів адміністративної відповідальності, які тягнуть для них обмеження матеріального характеру і накладаються уповноваженими на те суб'єктами протидії правопорушенням в галузі фінансів на підставах і в порядку, передбачених нормами адміністративного права.

Адміністративне законодавство встановлює вичерпну систему стягнень (ст.24 КУпАП). За адміністративні правопорушення,

що посягають на суспільні відносини в галузі фінансів, застосовується лише попередження та штраф.

Попередження, як адміністративне стягнення за правопорушення в галузі фінансів, передбачено статтями 163-4 та 164-1 КУпАП.

Штраф, тобто грошове стягнення, яке впливає на майнові інтереси правопорушника та стягується у власність держави, є найпоширенішим адміністративним стягненням. Дане стягнення передбачено за всі адміністративні правопорушення в галузі фінансів переважно як основне та єдине стягнення (крім ст.ст.163-4, 164-1 КУпАП). Розміри штрафів залежать від офіційно встановленого неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Санкції статей, якими закріплені правопорушення в галузі фінансів, глави 12 КУпАП передбачають накладення штрафу як єдиного стягнення або як альтернативного, поряд із попередженням. При цьому штраф передбачається у відносно-визначеному розмірі, коли встановлюється його верхня і нижня межа, тобто, сума штрафу варіюється залежно від характеру вчиненого проступку та особи порушника. Мінімальний розмір штрафу, передбачений за адміністративні правопорушення в галузі фінансів, – два неоподаткованих мінімуми доходів громадян (ч.1 ст.163-4 КУпАП), максимальний – тисяча (ст.163-5, 163-8, 163-11 КУпАП).

Однак, ряд нормативно-правових документів фактично дублює порушення, передбачені КУпАП, встановлюючи застосування зовсім інших розмірів штрафів (фінансових санкцій), деякі інші положення спеціальних законів, що регулюють суспільні відносини в галузі фінансів, входять у протиріччя з положеннями КУпАП. Це створює ряд проблем щодо порядку застосування (реалізації) заходів адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів.

Так, згідно підпункту 17.1.1 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та

державними цільовими фондами» [14], платник податків, що не подає податкову декларацію у строки, визначені законодавством, сплачує штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання або її затримку. Для фізичних осіб, які займають посади, що підпадають під визначення суб'єктів корупційних діянь відповідно до закону, за неподання або несвоєчасне подання декларації про доходи таких фізичних осіб, отриманих протягом зайняття такої посади, штраф застосовується у розмірі тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за кожне таке неподання або її затримку. Стосовно включення до декларацій перекручених даних, які призвели до заниження або завищення суми податкового зобов'язання, то, якщо вони виявлені в результаті документальної перевірки, платник податку зобов'язаний сплатити штраф у розмірі десяти відсотків від суми недоплати (заниження суми податкового зобов'язання) за кожний з податкових періодів, починаючи з податкового періоду, на який припадає така недоплата, та закінчуючи податковим періодом, на який припадає отримання таким платником податків податкового повідомлення від контролюючого органу, але не більше п'ятдесяти відсотків такої суми та не менше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян сукупно за весь строк недоплати, незалежно від кількості податкових періодів, що минули (підпункт 17.1.3 вказаного закону), а якщо в результаті проведення камеральної перевірки, яка виявляє відповідні арифметичні або методологічні помилки, то штраф складає п'ять відсотків суми донарахованого податкового зобов'язання, але не менше одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян сукупно за весь строк недоплати, незалежно від кількості податкових періодів, що минули (підпункт 17.1.4 вказаного закону).

Тоді як неподання або несвоєчасне подання громадянами декларацій про доходи чи

включення до декларацій перекручених даних згідно ст.164-1 КУпАП тягне за собою накладення штрафу у розмірі від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а за повторне вчинення – п'ять-вісім неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Враховуючи той факт, що суб'єктом адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів, передбаченого ст.164-1 КУпАП, є фізична особа-платник податку, яка зобов'язана подавати річну декларацію про майновий стан і доходи та вести облік доходів і витрат відповідно до положень Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» [15], то така фізична особа за одне правопорушення може понести відповідальність двічі, що суперечить основним принципам права та Конституції України.

Схожою є ситуація щодо положень ст.52 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» [16], згідно якої за прострочення сплати страхового внеску до Фонду соціального страхування від нещасних випадків із страхувальника стягується пеня згідно із законом. При цьому ст.165-4 КУпАП передбачена відповідальність лише у вигляді штрафу в тому числі за порушення строків сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності, що застосовується до посадових осіб підприємств, установ, організацій, фізичних осіб-підприємців і фізичних осіб, які не мають статусу підприємців, та використовують найману працю.

Разом із закріпленим ст.164-2 КУпАП правопорушенням: «приховування в обліку валютних та інших доходів, непродуктивних витрат та збитків, внесення неправдивих даних до фінансової звітності, неподання фі-

нансової звітності», що тягне за собою накладення штрафу у розмірі від восьми до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а у разі повторного вчинення даного правопорушення – від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, у статті 10 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» [17] зазначено, що «несвоєчасне подання, приховування або перекручення звітності про валютні операції тягне за собою відповідальність», передбачену ст. 16 вказаного Декрету до резидентів, нерезидентів, за несвоєчасне подання, приховування або перекручення звітності про валютні операції, за невиконання вимог щодо декларування валютних цінностей та іншого майна – штраф у сумі, що встановлюється Національним банком України. Крім того, відповідні фінансові санкції застосовуються Національним банком України, тоді як згідно ст.234-1 КУпАП за правопорушення, передбачені ст.164-2 КУпАП, адміністративні стягнення мають право накладати лише уповноважені особи органів КРС.

Такі правопорушення в галузі фінансів як, наприклад, приховування в обліку доходів непродуктивних витрат та збитків, внесення неправдивих даних до фінансової звітності (ст.164-2 КУпАП); приховування (заниження) суми заробітної плати (виплат, доходу), на яку нараховуються страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, неподання, несвоєчасне подання, подання не за встановленою формою звітності щодо страхових внесків, коштів Пенсійного фонду України і Накопичувального фонду або подання недостовірних відомостей, що використовуються в системі персоніфікованого обліку та іншої звітності... (ст.165-1 КУпАП); приховування (заниження) суми заробітної плати (доходу), на яку нараховуються страхові внески, неподання звітності щодо страхових внесків (ст.165-4 КУпАП) та

інші можуть бути пов'язані із даними документальних перевірок результатів діяльності платника податків, що свідчить про заниження або завищення суми його податкових зобов'язань, заявлених у податкових деклараціях, що тягне за собою відповідальність, передбачену підпунктом 17.1.3 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» тощо.

У практичній діяльності суб'єкти протидії правопорушенням в галузі фінансів користуються переважно нормами саме спеціальних нормативно-правових актів, що регулюють конкретне коло суспільних відносин, за посягання на які передбачено застосування різного роду фінансових санкцій, у більшості випадків до юридичних осіб.

Це пов'язано з особливостями практичної правозастосовчої діяльності суб'єктів протидії правопорушенням у галузі фінансів. Так, наприклад, організація діяльності таких суб'єктів протидії правопорушенням в галузі фінансів, як органи ДПС, органи фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування України, фактично пов'язано з надходженням встановлених планом податків, страхових внесків та загальнообов'язкових зборів. Отже, притягнення до відповідальності винних фізичних осіб, які сплачують порівняно незначні штрафи не є першочерговою важливою метою діяльності посадових та службових осіб даних органів. Адже значні суми фінансових санкцій у разі вчинення правопорушень у галузі фінансів сплачують саме юридичні особи. При цьому фізичні особи, що фактично винні у скоєнні відповідних правопорушень, можуть не понести відповідальності.

Отже, ми маємо ситуацію, за якої адміністративно-деліктні норми, що встановлюють відповідальність за правопорушення в галузі фінансів, зовсім не діють у одному випадку, і навпаки, може існувати ситуація, коли за одне правопорушення одну й ту ж саму особу мож-

на притягнути двічі до відповідальності на прикладі статті 164-1 КУпАП та Закону України «Про погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», про що мова йшла вище.

Прикладом вдалого вирішення схожої проблеми дублювання заходів відповідальності за ті самі правопорушення в галузі фінансів є зміни, внесені законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» [18]. До прийняття відповідних змін статтею 163 КУпАП було передбачено відповідальність за порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів з емісії цінних паперів. У той же час Законом України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» [19] у статті 13 було передбачено чіткий перелік адміністративних правопорушень, пов'язаних із діяльністю на ринку цінних паперів, розміри штрафів за вчинення кожного такого правопорушення, а статтею 11-відповідальність юридичних осіб за правопорушення на ринку цінних паперів. Даний закон визначає правові засади здійснення державного регулювання ринку цінних паперів та державного контролю за випуском і обігом цінних паперів та їх похідних, а отже безпосередньо також регулює суспільні відносини, пов'язані з контролем за емісією цінних паперів. З цього випливає, що протиправні діяння, передбачені цим законом, також становили склад адміністративного правопорушення, що було передбачено статтею 163 КУпАП.

Після прийняття вказаних змін, у КУпАП окремими статтями були деталізовані конкретні правопорушення, пов'язані з обігом цінних паперів та діяльністю на ринку цінних паперів (ст.ст.163, 163-5 – 163-11 КУпАП), а законом «Про державне регулювання ринку цінних паперів» за аналогічні діяння передбачено відповідальність тільки юри-

дичних осіб. Таким чином, є абсолютно очевидним необхідність застосування положень КУпАП для застосування до фізичних осіб адміністративних стягнень, а до юридичних осіб застосовувати фінансові санкції у порядку, визначеному статтею 12 вказаного закону.

На сьогоднішній день питання щодо відповідальності юридичних осіб пов'язано з наявністю дискусій у теорії права та нечіткості позицій законодавця стосовно належності юридичної особи до суб'єктів адміністративної відповідальності.

Якщо вчені вважають це питання дискусійним із наукової точки зору, то на основі аналізу чинного законодавства у галузі фінансів і судової практики ми можемо зробити висновок, що юридичні особи є суб'єктами фінансових правовідносин, які за своєю суттю є адміністративними, так як їх поведінка в них чітко визначена імперативно-правовими владними приписами з боку держави, а за їх порушення, що є адміністративним правопорушенням в галузі фінансів, за ініціативою юрисдикційних адміністративних органів – суб'єктів протидії правопорушенням в галузі фінансів вони несуть відповідальність в адміністративному порядку. Для досягнення поставлених перед останніми завдань закон наділяє їх контрольними повноваженнями і правом притягати порушників до відповідальності, яка полягає у стягненні недоїмок (для органів ДПС), застосуванні фінансових (штрафних) санкцій до фізичних та юридичних осіб за вчинення ними правопорушень в галузі фінансів. Рішення юрисдикційних органів про такі стягнення за метою, процедурою і наслідками є адміністративними актами. У зв'язку з цим, на нашу думку, згадана відповідальність юридичної особи є одним із різновидів заходів адміністративного примусу та становить частину заходів адміністративної відповідальності.

Але все ж таки фінансові санкції відрізняються від адміністративних стягнень. Так,

процесуальною підставою застосування фінансових санкцій є рішення компетентного органу про застосування фінансових санкцій, в той час як для адміністративних стягнень такою підставою є постанова по справі про адміністративне правопорушення. Фінансові санкції застосовуються як до фізичних, так і до юридичних осіб.

Чинним законодавством права природа фінансових санкцій не визначена, що викликає запитання стосовно строків їх застосування. На підставі рішення Конституційного Суду України від 30.05.2001 р. № 7-рп/2001 у справі № 1-22/2001 [20] (справа про відповідальність юридичних осіб) ми можемо зробити висновок, що строки, передбачені ст.38 КУпАП, не можуть застосовуватися до юридичних осіб за правопорушення в галузі фінансів, тому що КУпАП регулює адміністративну відповідальність лише фізичних осіб. Отже, це питання як найшвидше має бути вирішено на законодавчому рівні.

Тому ми підтримуємо позиції тих вчених (В.Б. Авер'янов, І.Б. Коліушко, В.С. Стефанік, І.П. Голосніченко, М.О. Михеєнко, Ю.П. Битяк, В.В. Зуй, Ю.І. Крегул, О.П. Альохін, О.Т. Зима, Н.І. Золотарева, В.К. Колпаков, І.Й. Слубський та ін.), які вважають за необхідне закріпити юридичну особу як суб'єкт адміністративної відповідальності, визначити порядок та підстави її відповідальності на законодавчому рівні. На нашу думку, крім вказаного вбачається доцільним також закріпити весь перелік адміністративних правопорушень в галузі фінансів у майбутньому Кодексі України про адміністративні проступки, що дасть можливість уникнути проблем дублювання та протиріччя між положеннями різних нормативно-правових документів та КУпАП.

Як уявляється, наступною причиною нечастого притягнення винних осіб у вчиненні адміністративних правопорушень в галузі фінансів, що передбачені КУпАП, – є не ефективність адміністративних стягнень, ви-

значених чинним законодавством. У цьому контексті слід звернути увагу на розміри штрафів, встановлених за вчинення правопорушень у зазначеній сфері, які нерідко визначають ефективність його застосування.

На сьогодні розмір штрафу залежить від розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян (17 грн.), причому штраф за скоєння адміністративного правопорушення в галузі фінансів передбачається, як зазначалося вище, від двох до тисячі зазначених мінімумів. Проаналізувавши систему проступків у галузі фінансів та об'єкти їх посягання, можливі наслідки таких дій і сум штрафних санкцій за їх вчинення, можна зробити висновок про те, що розміри штрафу в цій сфері надзвичайно занижені. Це розуміє й законодавець. Так, зміни, що були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» значно підвищили розміри штрафів за правопорушення в галузі фінансів, що пов'язані з обігом цінних паперів та діяльністю на ринку цінних паперів. Раніше розміри штрафів відповідно до положень ст.163 КУпАП коливалися в залежності від суб'єкта правопорушення у розмірах від десяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або від п'ятдесяти до двохсот зазначених мінімумів. На сьогоднішній день розміри штрафів за адміністративні правопорушення в галузі фінансів, пов'язані з обігом цінних паперів, коливаються у рамках переважно від двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст.ст.163, 163-5, 163-6 КУпАП) до тисячі (ст.163-5, 163-8, 163-11 КУпАП), що становить максимальний штраф, який передбачено за адміністративні правопорушення в галузі фінансів.

Звісно, ми не закликаємо до бездумного збільшення розмірів штрафів, але вони мають бути адекватні вчиненому протиправному винному діянню, інакше загальна та спеціальна превенція як мета адміністративного

стягнення не будуть досягнуті.

Таким чином, для підвищення ефективності адміністративного штрафу як засобу протидії правопорушенням в галузі фінансів необхідно, насамперед, чітко врегулювати його розміри.

Щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення у галузі фінансів, які підвідомчі районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судам (суддям) (ст.ст.163-1, 163-2, 163-4, 164-12, 164-14 КУпАП), що, на нашу думку, є невиправданим і лише ускладнює порядок притягнення винних осіб до відповідальності, оскільки відповідні суб'єкти протидії правопорушенням в галузі фінансів (органи ДПС, органи КРС, Рахункова палата) разом із протоколом про адміністративне правопорушення повинні направляти супровідний лист, копію акта або витяг з акта (завірені належним чином) та інші матеріали – докази, до того ж санкції, закріплені цими статтями, мають право застосовувати не лише суди, але й органи виконавчої влади. Тому, на нашу думку, вбачається доцільним надати право органам ДПС, органам КРС та Рахунковій палаті поряд із судами розглядати справи про вищезгадані адміністративні правопорушення та виносити по них постанови. Незважаючи на те, що в деяких випадках адміністративні стягнення застосовуються районними (міськими) судами (суддями), адміністративна відповідальність є позасудовим видом правової відповідальності.

Окремо звернемо увагу на наступну проблему реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів.

Суб'єкти протидії правопорушенням в галузі фінансів мають право на проведення перевірок платника податків щодо своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати ним податків та зборів (обов'язкових платежів) (п.1 ст.11 Закону України «Про державну податкову службу в Україні» [21]), перевірку у підконтрольних установах грошових та бухгалтерських документів, звітів,

кошторисів й інших документів, що підтверджують надходження і витрачання коштів та матеріальних цінностей, проведення перевірки фактичної наявності цінностей (п.1 ст.10 Закону України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» [22]) тощо. В ході проведення відповідних перевірок можуть бути виявлені адміністративні правопорушення в галузі фінансів, що передбачені КУпАП. Проблема реалізації адміністративної відповідальності за відповідні правопорушення міститься у тому, що така перевірка охоплює проміжок часу, кінцевою датою якого є відповідна дата останнього звітнього періоду того чи іншого платника податків, страхових внесків, загальнообов'язкових зборів. При цьому може виникнути ситуація, коли правопорушення в галузі фінансів фактично виявляється у момент перевірки, яка охоплює діяльність об'єкта перевірки таким чином, що вже де-юре є простроченими строки накладення адміністративного стягнення, передбаченого ст.38 КУпАП. У такому випадку винні особи можуть не понести відповідальності. Ще більше запитань виникає у практичній діяльності суб'єктів протидії правопорушенням у галузі фінансів у разі виявлення ними триваючих правопорушень (наприклад, відсутність податкового обліку чи його ведення з порушенням установленого порядку (ст.163-1 КУпАП), відсутність бухгалтерського обліку або ведення його з порушенням установленого порядку – ст.164-2 КУпАП). Так, вказані нами правопорушення можуть фактично існувати на момент перевірки, втім перевірці підлягає лише конкретний період встановлений планом-графіком перевірок. На практиці, наприклад, службовими особами органів ДПС складаються відповідні протоколи за ст.163-1 КУпАП та передаються до суду для прийняття відповідного рішення, суди при цьому закривають провадження у зв'язку із закінченням строків давності, передбачених ст.38 КУпАП.

Для вирішення вказаної проблеми, на на-

шу думку, ст.38 КУпАП необхідно доповнити частиною наступного змісту: «Якщо адміністративні правопорушення виявлені під час проведення планової перевірки згідно планом-графіком відповідного органу державної влади, стягнення може бути накладено не пізніше як через рік з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через рік з дня його виявлення».

Таким чином, проблеми реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів, пов'язані з прогалинами нормативно-правового регулювання заходів адміністративної відповідальності, що застосовуються з метою протидії правопорушенням в галузі фінансів, а саме дублювання та протиріччя положень нормативно-правових актів положенням КУпАП щодо правопорушень в галузі фінансів, неефективність адміністративних стягнень, розгляд деяких правопорушень у галузі фінансів судами (суддями), недосконалість ст.38 КУпАП та недосконалістю організації діяльності державних органів, на які покладені завдання по протидії правопорушенням в галузі фінансів.

Вирішення вказаних проблем, у тому числі, прийняття відповідних змін до чинного законодавства дасть можливість ефективніше протидіяти правопорушенням в галузі фінансів шляхом застосування заходів адміністративної відповідальності до осіб, винних у їх скоєні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванцов В. О. Види адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням в галузі фінансів / В. О Іванцов // Кримськ. юрид. вісник. – 2009. – Вип. 2 (6). – С. 121–131.
2. Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Авер'янова В. Б. – К. : Юрінком Інтер, 1998.

– 431 с.

3. Алехин А. П. Административное право Российской Федерации : учебник / А. П. Алехин, А. А. Кармолицкий, Ю. М. Козлов. – М. : Изд-во ЗЕРЦАЛО, 1997. – 678 с.

4. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.

5. Блажко А. К. Административная ответственность за правонарушения, применяемая в административном порядке : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.711 / А. К. Блажко. – Ленингр. гос. ун-т им. А. А. Жданова. – Л., 1970. – 25 с.

6. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посібник / за заг. ред. А. Т. Комзюка. – Х., 2001. – 112 с.

7. Миколенко А. И. Административный процесс и административная ответственность в Украине : учебное пособие / А. И. Миколенко. – Х. : Одиссей, 2004. – 270 с.

8. Государственная дисциплина и ответственность / под ред. Л. И. Антоновой и Б. И. Кожохина. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1990. – 152 с.

9. Студеникина М. С. Что такое административная ответственность? / М. С. Студеникина – М. : Юрид. лит-ра, 1990. – 115 с.

10. Салманова О. Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення міліцією безпеки дорожнього руху: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Салманова Олена Юріївна ; Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2002. – 232 с.

11. Иванцов В.О. Питання щодо виокремлення адміністративних правопорушень в галузі фінансів / В.О. Иванцов // Держава і право : проблеми становлення і стратегія розвитку : збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. (17-18 травня 2008 року, м. Суми). – Частина I. – Суми : Видавничо-виробниче підприємство Мрія-1, ТОВ 2008. – С. 317–321.

12. Иванцов В. О. Суб'єкти адміністративних правопорушень в галузі фінансів / В. О.

Иванцов // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 23 травня 2009 р.). – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – С. 158–160.

13. Иванцов В.О. Суб'єкти адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням в галузі фінансів / В.О. Иванцов // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. – № 1 (35). – С. 474–482.

14. Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» : від 21.12 2000 р., № 2181. // ВВР України. – 2000. – № 10. – Ст. 44.

15. Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» : від 22.05.2003 р., // ВВР України. – 2003. – № 37. – Ст. 308.

16. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» : від 23.09.1999 р. // ВВР України. – 1999. – № 46 – 47. – Ст. 403.

17. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» : від 19.02.1993 р. // ВВР України. – 1993. – № 17. – Ст. 184.

18. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за правопорушення на ринку цінних паперів» : від 22.05.2003 р. // ВВР України. – 2009. – № 23. – Ст. 278.

19. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» : від 30.10.1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 51. – Ст. 292.

20. Рішення Конституційного Суду України : від 30.05.2001 р., № 7-рп/2001 у справі № 1-22/2001 // Вісник Конституційного суду України.

21. Закон України «Про державну податкову службу в Україні» : від 04.12.1990 р. // ВВР України. – 1991. – № 6. – Ст. 38.

22. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» : від

26.01.1993 р. // ВВР України. – 1993. – № 13. | – Ст. 110.

Иванцов В. О. Проблеми реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів / В. О. Иванцов // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 177–186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10ivovgf.pdf>

Аналізуються специфічні ознаки адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі фінансів, пропонується її визначення; досліджені положення нормативно-правових актів, якими передбачена відповідальність за правопорушення в галузі фінансів, виявлені їх недоліки, що пов'язані з реалізацією адміністративної відповідальності та вказані на необхідність внесення конкретних змін до чинного законодавства.

Иванцов В.А. Проблемы реализации административной ответственности за правонарушения в сфере финансов

Анализируются специфические признаки административной ответственности за правонарушения в сфере финансов, предлагается ее определение; исследованы положения нормативно-правовых актов, которыми предусмотрена ответственность за правонарушения в сфере финансов, выявлены их недостатки, связанные с реализацией административной ответственности и указано на необходимость внесения конкретных изменений в действующее законодательство.

Ivantsov V.O. The Problems of Realization of Management Responsibility for Financial Delinquencies

Specific signs of administrative responsibility for offences in sphere of the finance are analyzed, its definition is offered; positions of regulatory legal acts by which responsibility for offences in sphere of the finance is provided are investigated, their lacks connected with realization of administrative responsibility are revealed and is specified in necessity of entering of concrete changes for the current legislation.

Форум права